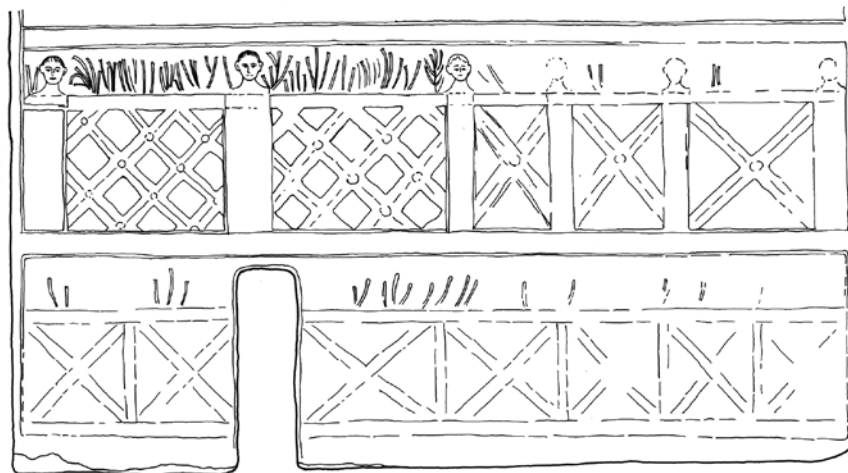

800 ГОДИНА АУТОКЕФАЛНОСТИ
СРПСКЕ ЦРКВЕ (1219-2019):
ЦРКВА, ПОЛИТИКА И УМЕТНОСТ
У ВИЗАНТИЈИ И СУСЕДНИМ
ЗЕМЉАМА

800 YEARS SINCE THE
AUTOCERHALY OF THE SERBIAN
CHURCH (1219-2019): CHURCH,
POLITICS AND ART IN BYZANTIUM
AND NEIGHBORING COUNTRIES

Међународни симпозијум византолога „Ниш и Византија“, осамнаест година организују Град Ниш, Универзитет у Нишу и православна Епархија нишка уз професионалну координацију Нишког културног центра. Симпозијум „Ниш и Византија“ препознатљиво је обележје града Ниша и његово чврсто утемељење у културном мозајку Европе. Висок научни ниво зборника радова су трајно сведочанство о историјском трајању, духовном континуитету, уметничким тековинама и жеље организатора да се на прави начин изучи и презентује споменичко наслеђе Ниша, Балкана и Европе.

Угледни истраживачи већ осамнаест године откривају наше уметничко и духовно наслеђе, све са благословом Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја. Тако је било и ове године захваљујући благослову епископа нишког господина Арсенија. Учеснике скупа, после уводне речи др Мише Ракоције, поздравио је помоћник градоначелника Горан Милосављевић, док се испред Универзитета у Нишу присутнима обратио саветник ректора проф. др Зоран Николић. Симпозијум је отворила др Весна Бикић из

International Symposium „Niš and Byzantium“ has been organized for eighteen years by now by the City of Niš, the University of Niš and the Orthodox Niš Eparchy, with the professional coordination by the Niš Cultural Center. Symposium „Niš and Byzantium“ is already a distinctive feature of the city of Niš and its solid foundation in the cultural mosaic of Europe. The high scientific level of its Proceedings makes a lasting testimony of historical durability, spiritual continuity, artistic achievements and the wish of the organizers to study and present the monumental heritage of Niš, the Balkans and Europe properly.

For eighteen years the prominent researchers have been revealing our spiritual and art heritage, doing it all with the Blessing of His Holiness Serbian Patriarch Mr. Irinej. This year the Patriarch's Blessing was conveyed by Niš Bishop Mr. Arsenije. After the introductory speech of dr. Miša Rakocija, the participants were welcomed by Niš City Mayor Assistant Mr. Goran Milosavljević and by Niš University Rector Adviser Mr. Zoran Nikolić, PhD. The symposium was opened by Dr. Vesna Bikić from the Archaeological Institute of the Serbian Academy of Sciences and Arts. The Proceedings

Сл. 1 Свечана сала Универзитета у Нишу, отварање симпозијума: проф. др Зоран Николић саветник ректора; Драгана Сотировски, начелник Нишавског округа; Епископ нишки Господин Арсеније; Горан Милосављевић, помоћник градоначелника; Ружица Ђорђевић, секретар Скупштине Града Ниша; Проф. др Мирослав Милутиновић, председник Градске општине Црвени Крст; Проф. др Небојша Ранђеловић, саветник Градоначелника

Fig. 1 Niš University Hall, Symposium Opening: Zoran Nikolić, PhD Rector Advisor; Dragana Sotirovski, Head of Nišava District; Niš Bishop Mr. Arsenije; Goran Milosavljević, Assistant to Mayor; Ružica Đorđević, Niš City Assembly Secretary; Miroslav Milutinović, PhD, Crveni Krst Municipality President; Nebojša Randelović, PhD Mayor's Advisor

Археолошког института САНУ. Зборник радова Ниш и Византија бр. XVII представила је др Анђела Гавриловић. Свечаност отварања научног скупа улепшала је вокална група „Константин“.

Осамнаести по реду међународни симпозијум Ниш и Византија својим поднасловом „800 година од аутокефалности Српске цркве (1219–2019): црква, политика и уметност у Византији и суседним земљама“, имао за циљ да се сви заједно сетимо времена када је у оквирима православне васељене основана посебна Српска православна црква. Добијена

“Niš and Byzantium XVII” was presented by Dr. Anđela Gavrilović. The opening ceremony was magnified by the performance of the vocal group “Constantine”. The festive part of the ceremony was finished and followed by the first working session, on the first day.

The eighteenth International Symposium “Niš and Byzantium” with its subtitle „800 years since the Autocephaly of the Serbian Church (1219-2019): Church, Politics and Art in Byzantium and neighboring countries“, was aimed to remind us of

Сл. 2 Благослов Епископа нишког Господина Арсенија
Fig. 2 Blessing speech by Niš Bishop Mr. Arsenije

Сл. 3 Отварање скупа, др Весна Бикић
Fig. 3 Opening by dr Vesna Bikić

аутокефалност је догађај од огромног историјског значаја за судбину српског народа и српске државе, али и српске уметности.

the time when an independent Serbian Orthodox Church was founded within the Orthodox Ecumenical Church.

Сл. 4 Свечано отварање скупа, вокална група „Константин“
Fig. 4 Vocal group „Constantine“ performance at the opening

Пре две године обележили смо 800 година од крунисања Стефана Првовенчаног, а тиме и међународно признање Србије као независне државе. Тако смо још једном указали на најзначајни догађај у историји српске државности, али и подвукли узајамну повезаност и међусобну упућеност хришћанских народа и држава.

Само после две године (1219) Сава Немањић успева да у Никеји, где је одржан и Први Васељенски сабор 325. године, од цара Теодора I Ласкариса и патријарха Манојла Сарантена Харитопула, измоли аутокефалност (т.ј. независност) за Српску архиепископију. Патријарх је за првог архиепископа свих српских и поморских земаља поставио Саву. Мудром политиком двојице браће, Стефана Првовенчаног и Саве Немањића, Србија је на простору сукоба и додиром између истока и запада, добила независну

The obtained Autocephaly is a historical event of the great importance for the fate both of the Serbian people and the Serbian state. Two years ago we marked 800 years since the crowning of Stefan Prvovenčani (Stefan the First-Crowned, in 1217) and the international recognition of Serbia as an independent state. Pointing to this most important event in the history of Serbian statehood, we underlined the mutual connections and relations of Christian peoples and states. Only two years after, in 1219, Sava Nemanjić managed to obtain Autocephaly (i.e. independence) for the Serbian Archbishopric from Emperor Theodore I Laskaris and Patriarch Manojlo Saranten Haritopula, in Nicaea, the historical place where also the First Ecumenical Assembly was held long ago, in the year 325.

The Patriarch appointed Sava for the first Archbishop of all Serbian

Сл. 5 Заједничка вечера
Fig. 5 Community dinner

државу и аутокефалну цркву. То се догодило у тешким временима за византијско царство када у Никеји борави васељенски патријарх, у време успона Епирске деспотовине и дешавања у Охридској архиепископији и Бугарској, када слаби Латинско царство и Солунска краљевина, као и у сложеној ситуацији у јужној Италији и Светој земљи. Проглашење аутокефалности Српске цркве одразило се на културу и уметност међу Србима у свим српским земљама чије наслеђе и данас баштинимо. Овај догађај оставио је видљиви траг на цркву, уметност и политику у Византији и суседним земљама.

Црквени живот и политичке прилике, условљавају и обликују уметничко стваралаштво. После

and maritime countries. With the wise policy of the two brothers, Stefan Prvovenčani and Sava Nemanjić, Serbia in an area of conflict and contact between the East and the West, gained the independent state and autocephalous church. This happened at difficult times of the Byzantine Empire when the Ecumenical Patriarch resided in Nicaea, at the time of the rise of the Despotate of Epirus and events in the Archbishopric of Ohrid and Bulgaria, when the Latin Empire and the Kingdom of Thessalonica weakened, as well as in the complex situation in southern Italy and the Holy Land. The proclamation of autocephaly of the Serbian Church had its reflections on culture and art in all Serbian countries whose legacy has still been inherited today. This event

Сл. 6 пријем у председништву града, учесници симпозијума са помоћником градоначелника Марином Костић
 Fig. 6 Reception for the symposium participants at Niš City Hall hosted by Assistant Mayor Ms. Marina Kostić

добијене аутокефалности и извесне политичке стабилности, наступа узлет српске уметности: граде се импозантне цркве, зидове краси прелепи живопис, иконе плене лепотом, настају вајарска дела, књиге се пишу и осликавају, стварају се многа дела примењене уметности, и много тога још.

Славни представници српске државе и цркве сада су задужбинари, градитељи и обновитељи храмова, чиме су потомцима, нама данас и онима који ће доћи после нас, оставили јасну поруку о пролазности овоземаљског живота и вечном трајању дела духовности и уметности.

Наступа славни период српске црквене и државне самосталности овековечен у делима српске средњовековне уметности. Зато су црквени споменици данас препознатљиво сведочанство нашег посебног и уваженог места у културном мозајку Европе.

Познавање црквене уметности омогућава да пажљивије оценимо време у коме живимо и сигурније

left a visible mark on the church, art and politics in the Byzantine Empire and neighboring countries.

Church life and political conditions determine and shape artistic creativity. After winning over the autocephaly and certain political stability, the flourishing of the Serbian art happened. The magnificent churches were built. The walls were being adorned with beautiful paintings, icons were radiating precious beauty, sculptural works were being created, books were being written and painted, many works of applied art were being created and much more.

The famous representatives of the Serbian state and the church were then the founders, builders and church restorers, leaving to the descendants, those today and those who will come after us, a clear message about the transience of the earthly life and of eternal lasting of the works of spirituality and arts.

It was a famous period of Serbian ecclesiastical and state independence eternalized through the works of the Serbian medieval art. Therefore the

Сл. 7 Обилзак
Латинске цркве код
Горњег Матејевца:
проф. др Халук
Четинкаја,
(Истанбул); др
Миша Ракоција
(Ниш); др Андреас
Пилц (Беч)
Fig. 7 Visit tour
to the Latin
Church near
Gornji Matejevac:
Haluk Çetinkaya
(Istanbul); dr Miša
Rakocija (Niš);
dr Andreas Pülz
(Vienna)

одредимо правце развоја живота и стваралаштва у будућности. У томе нам помажу учесници међународног симпозијума византолога „Ниш и Византија“. Ове године пријавило се 42 учесника из: Турске, Аустрије, Албаније, Бугарске, Грчке, Македоније, Русије, Румуније, Мађарске, Украјине, Републике српске и Србије. Они који из оправданих разлога нису могли да дођу, своје радове ће приложити за зборник радова. На самом крају уприличен је разговор са новинарима и пријем у председништву града где је учеснике симпозијума дочекала

church monuments are recognizable testimony of our special and respected position within the cultural mosaic of Europe.

Studying and getting more knowledge about Church Art enable us to estimate correctly the time in which we live present days and to determine more surely the directions of development of life and creativity in the future. In this venture the participants of the international symposium „Nis and Byzantium“ generously assist us.

This year 42 participants from Turkey, Austria, Albania, Bulgaria, Greece, Macedonia, Russia, Romania,

помоћник градоначелника Марина Костић. Уследио је обилазак споменика културе: Базилике маученика, Латинске црква у Горњем Матејевцу и локалитета Медијана.

др Миша Ракоција

Hungary, Ukraine, the Republic of Srpska and Serbia have applied. Those who, for justified reasons could not have come to present their research work during the symposium days, will send their works for the Proceedings. At the very end a small press conference was held for journalists, as well as a traditional reception at the Niš City Hall for the symposium participants this year hosted by Assistant Mayor Ms. Marina Kostić.

After that a tour visit to the Niš monuments of culture followed: the Basilica of the Martyrs, the Latin Church in Gornji Matejevac and the Mediana archeological site.

Dr Miša Rakocija